

BM 013/12 Bispemøtets uttalelse om tidlig ultralyd

Bispemøtet mener at et offentlig tilbud om ultralydundersøkelse i 12. uke for alle gravide ikke lar seg begrunne utfra hensynet til svangerskapsomsorgen. I praksis vil et slikt tiltak fungere som fosterdiagnostikk, og med stor sannsynlighet føre til at flere velger bort fostre med Downs syndrom. Ut fra et kristent menneskesyn vil Bispemøtet understreke alle menneskers likeverd uansett utviklings- og funksjonsnivå, og vil på dette grunnlag gå mot et offentlig tilbud om tidlig ultralyd for alle.

Det pågår i dag en debatt om tidlig ultralydundersøkelse skal gis som et offentlig tilbud allerede i svangerskapsuke 11-13. I dag er dette et tilbud rundt svangerskapsuke 18. Selv om mange gravide i dag selv tar initiativ til å få gjennomført en tidlig ultralydundersøkelse, reises viktige spørsmål dersom dette skal rettighetsfestes for alle som ønsker det.

Bispemøtet vil peke på noen etiske verdier og normer som bør stå sentralt i den politiske og samfunnsmessige debatten om tidlig ultralyd. Alle etiske overveielser i et kristent menneskesyn har som utgangspunkt at alle mennesker er likeverdige og skapt i Guds bilde.

I dag tilbys en rutinemessig ultralydundersøkelse rundt 18.uke. Dette er ikke å forstå som fosterdiagnostikk eller som fosterdiagnostisk screening, men som et ledd i den alminnelige svangerskapsomsorgen. Hvorvidt det skal etableres et offentlig tilbud om

tidlig ultralyd må vurderes i forhold til den betydning det vil ha nettopp for denne omsorgen. Bispemøtet vil her vise til Bioteknologinemndas uttalelse som slår fast at det ikke er påvist noen klar helsegevinst for foster og mor ved rutinemessig tidlig ultralyd. Det er derfor ingen grunn til å bruke store ressurser på å etablere et offentlig tilbud om tidlig ultralyd av hensyn til svangerskapsomsorgen.

Det beste tidspunktet for å undersøke om et foster har Downs syndrom er ca. 12. uke. Et offentlig tilbud om ultralyd vil i praksis primært være av fosterdiagnostisk art. Noen tilstander som oppdages, for eksempel diagnostisering av tvillinger med felles morkake, kan ha betydning for oppfølging og behandling. Men det finnes ingen behandling for de fleste av tilstandene som kan oppdages, hverken Downs syndrom eller enkelte andre sjeldne utviklingsavvik. Et offentlig tilbud om tidlig ultralyd vil derfor ha liten betydning som svangerskapsomsorg, men stor betydning som fosterdiagnostikk.

Menneskeverdet er en grunnleggende verdi for hele vårt samfunn og innebærer at menneskelivet må vernes i alle livsfaser, fra unnfangelse til død. Alle mennesker har det samme verd, uansett utviklingstrinn og egenskaper. Å innføre en rutinemessig undersøkelse som vil føre til at flere velger bort fostre med Downs syndrom, reiser spørsmålet om hvordan samfunnet stiller seg til menneskeverdet for disse. En slik situasjon vil kunne føre til et større press på de berørte foreldre om å velge abort. I tillegg sendes det negative signaler til dem som selv har Downs syndrom. I et lengre perspektiv vil en slik praksis også kunne ha en negativ effekt på samfunnets syn på funksjonsnedsettelse og føre til holdninger som problematiserer menneskeverdet for enkelte grupper.

Tidlig ultralyd som rutinemessig, offentlig tilbud vil derfor være problematisk både ut fra hensynet til bestemte gruppers menneskeverd og ut fra overordnede prioritets- og ressurs hensyn. Samfunnet kan ikke forsvare bruk av ressurser til en undersøkelse som ikke gir vesentlige medisinske gevinster, samtidig som det finnes et stort behov for å få tilført flere ressurser på andre områder i helsesektoren for å oppdage og behandle alvorlige sykdommer. At noen velger tidlig ultralyd på privat basis, er i seg selv ikke uproblematisk. Denne praksisen er ikke et argument for at en slik undersøkelse blir et rettighetsfestet tilbud.

Bispemøtet ser behovet for en saklig og nyansert debatt om dette forslaget, og vil ut fra sitt etiske ståsted fremholde at hensynet til menneskeverdet for alle grupper i vårt samfunn taler mot å gjøre tidlig ultralyd til en offentlig ordning. Dette spørsmålet handler først og fremst om hvordan vi kan sikre at respekten for alle menneskers likeverd, uansett utviklings- og funksjonsnivå, blir ivaretatt og styrket i vårt samfunn.